

**DEZVOLTAREA FORȚEI DE MUNCĂ
ÎN SECTORUL VITIVINICOL
A REPUBLICII MOLDOVA**

*Tatiana IAȚIȘIN, drd., cercet. științific, IEFS
Tatiana COLESNICOVA, dr., cercet. șt. superior, IEFS*

Recenzent: Valeriu DOGA, dr.hab., prof.univ., IEFS

În acest articol este redată pe scurt analiza sectorului vitivinicol, dezvoltarea forței de muncă în agricultură, inclusiv din acest sector, a Republicii Moldova. În articol sunt evidențiate principalele probleme ale forței de muncă. Sunt enumerate unele recomandări privind dezvoltarea forței de muncă din sectorul vitivinicol.

Cuvinte cheie: *resurse umane, industria vitivinicol, populația ocupată în agricultură, plantațiile viticole, vinificația.*

Introducere. În țările în curs de dezvoltare, agricultura este principalul angajator în mediul rural și chiar în regiunile unde ponderea populației ocupate în agricultură este mai scăzută. Agricultura continuie să influențeze economia rurală prin asigurarea de bunuri publice și semi-publice, prin aspectele legate de protecția mediului înconjurător.

Republica Moldova este o țară agrar-industrială, contribuția agriculturii în PIB a fost de circa 12% în anul 2010. Agricultura joacă un rol important pentru gospodăriile rurale (terenurile agricole ocupă 75% în suprafața totală a terenurilor țării; în agricultură activează circa 28% din totalul populației ocupate a țării; exportul producției de origine agricolă în tot exportul constituie 49% [4].

Suprafața totală a terenurilor agricole la data de 01.01.2011 alcătuiau 2498,3 mii ha sau 73,8% din suprafața totală a terenurilor Moldovei, inclusiv teren arabil ± 1812,7 mii ha și plantații multianuale ± 298,8 mii ha (dintre care livezi 133,3 mii ha, vii 149,6 mii ha, pășuni 350,4 mii ha, fânețe 2,2 mii ha și pârlăgă 34,2 mii ha) [1].

În ultimii ani, viticultura și vinificația în Republica Moldova s-au afirmat ca ramuri economice și strategice de o importanță majoră, care aduc un aport tot mai însemnat la dezvoltarea economiei naționale. Pentru Republica Moldova viticultura e o adevărată carte de vizita a țării noastre. Vinificația Moldovei posedă o bogată istorie, care are rădăcini adânci în istoria umană. Republica Moldova se plasează pe locul 19 în lume după volumul producției anuale de struguri, conform datelor din (2007) ale Fondului ONU pentru Agricultură. De mulți ani, viticultura și industria vinicolă în Moldova este aspectul principal al activității populației. În 2010, Republica Moldova dispunea de 145 mii ha plantații viticole, dintre care 133 pe rod, în 2003 suprafața plantațiilor viticole a constituit 149 mii ha, dintre care pe rod 143 mii ha (vezi Figura 1).

**LABOUR FORCE DEVELOPMENT
IN WINE AND GRAPE INDUSTRY
IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Tatiana IAȚIȘIN, PhD student, researcher, IEFS
Tatiana COLESNICOVA, PhD, senior researcher, IEFS*

Reviewer: Valeriu DOGA, PhD, professor, IEFS

Labour force development in Wine and Grape Industry in the Republic of Moldova is analyzed in the paper. The paper highlights the main problems of the manpower in the Wine and Grape Industry in the Republic of Moldova. The main directions of national policy in this domain are outlined.

Keywords: *labour force, Wine and Grape Industry, employment in agriculture, vineyards, winemaking.*

Introduction. In developing countries, agriculture is the main employer in rural areas and even in regions where the share of employment in agriculture is lower. Agriculture continue to influence the rural economy by providing public and semi-public goods, by the aspects linked with environmental protection.

The Republic of Moldova is an agrarian-industrial country, the contribution of agriculture to GDP was about 12% in 2010. Agriculture plays an important role for rural households as agricultural land occupies 75% of the total land area of the country, about 28% of total employment in the country operate in agriculture; the export of agricultural products of local origin in total export makes 49% [4].

The total area of agricultural land at 01.01.2011 amounted to 2,498.3 thousand ha or 73.8% of Moldova's total land area, including ± 1.8127 million ha arable land and perennial plantings ± 298.8 thousand ha (of which 133.3 thousand ha of orchards, vineyards 149.6 thousand ha, 350.4 thousand ha of pastures, meadows and fallow 2.2 thousand ha 34.2 thousand ha).

In recent years, viticulture and winemaking in the Republic of Moldova were said as strategic industries of major importance, which bring more significant contribution to the national economy. For the Republic of Moldova wine is a real country's visiting card. Moldova has a rich winemaking history that has deep roots in human history. According to the data from (2007) of the UN Fund for Agriculture, the Republic of Moldova had the ranks 19 in the world by annual production volume of grapes. For many years, viticulture and winemaking in Moldova industry is the main aspect of the population's activity. In 2010, Moldova had 145 thousand hectares vineyards, of which 133 thousand ha are bearing, vineyard surface in 2003 was 149 thousand ha, of which 143 thousand ha are bearing (see Figure 1).

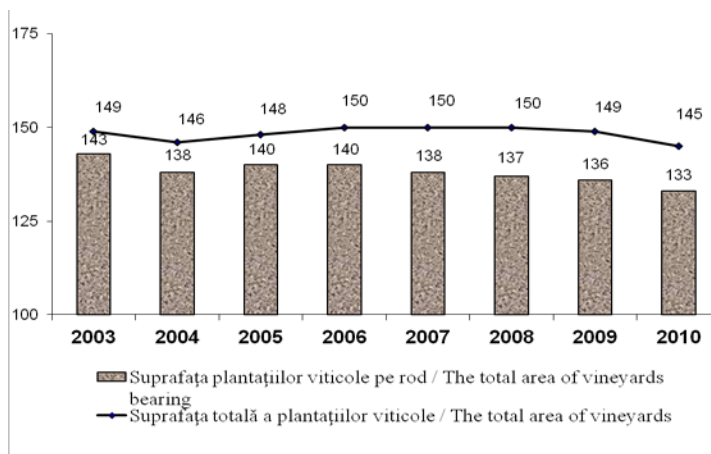

Fig. 1. Dinamica suprafeței totale și pe rod a plantațiilor viticole în Republica Moldova, în anii 2003-2010, mii ha/ Fig. 1. The dynamics of total surface bearing and vineyards of the Republic of Moldova, during the period 2003-2010, thousand ha

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2011./Elaborated by the authors based on data from the National Bureau of Statistics, 2011.

Sectorul vitivinicol asigură locuri de muncă pentru o bună parte din populația rurală, aspect deosebit de important în contextul actual al creșterii alarmante a șomajului. Comparativ cu alte culturi agricole, cultura viței de vie necesită mai multă forță de muncă (aproximativ 100 zile muncă/ha). În plus și sectorul pepinieristic, prelucrarea strugurilor și îmbutelierea strugurilor necesită și ele forță de muncă importantă. În Republica Moldova circa 59% din populație locuiește în spațiul rural unde, circa 27,5 % din populație sunt angajați în agricultură. Cei mai mulți oameni, care lucrează în agricultură sunt lucrători pe cont propriu, astfel, chiar dacă ponderea celor ocupați în agricultură este de doar 8,1% din numărul total al salariaților (vezi Figura 2) [5].

În agricultură se practică trei moduri de utilizare a forței de muncă:

- 1) folosirea forței de muncă din familie;
- 2) schimbul de muncă între rude, prieteni sau vecini;
- 3) angajarea lucrătorilor sezonieri sau permanenți.

The Wine and Grape Sector provides employment for a large part of the rural population, particularly important in the current alarming increase in unemployment. Compared to other crops, vines require more labor (about 100 days labor / ha). In addition and nursery sector, grapes and bottling grapes also require significant labor. In the Republic of Moldova, about 59% of the population lives in rural areas where about 27.5% of the population is engaged in agriculture. Most people who work in agriculture are self-employed, so even if the share of those employed in agriculture is only 8.1% of the total number of employees (see Figure 2) [5].

In agriculture is practiced three ways for using labor:

1. using of family labor;
2. exchange of labor between relatives, friends or neighbors;
3. hiring seasonal or permanent workers.

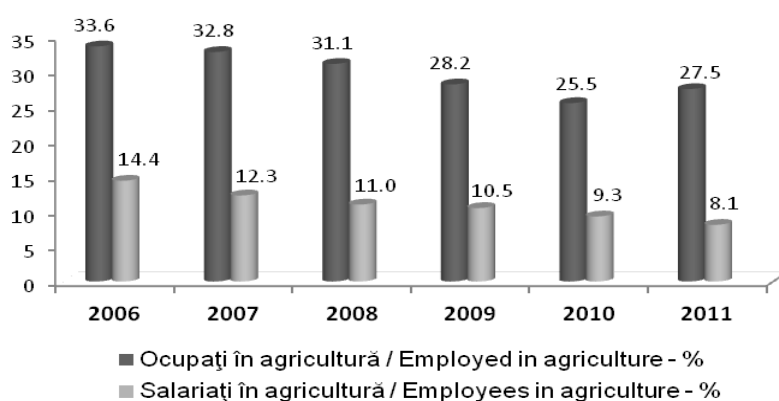

Fig.2. Dinamica suprafeței totale și pe rod a plantațiilor viticole în RM, în anii 2003-2010, mii ha/ Fig. 2. The dynamics of total surface bearing and vineyards of the Republic of Moldova, during the period 2003 - 2010, thousand ha

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2011./Elaborated by the authors based on data from the National Bureau of Statistics, 2011.

Numărul persoanelor angajate în agricultură a scăzut de la 422 mii în 2006 la 323 mii în 2011 – o scădere de 76% (vezi Figura 3), pe când în celelalte ramuri ale economiei numărul angajaților a crescut (în pofida migrației) [5].

Number of employed in agriculture fell from 422 thousand persons in 2006 to 323 thousand persons in 2011 - a decrease to 76% (see Figure 3), while in other economy sectors the number of employees is increased (by the cause of migration) [5].

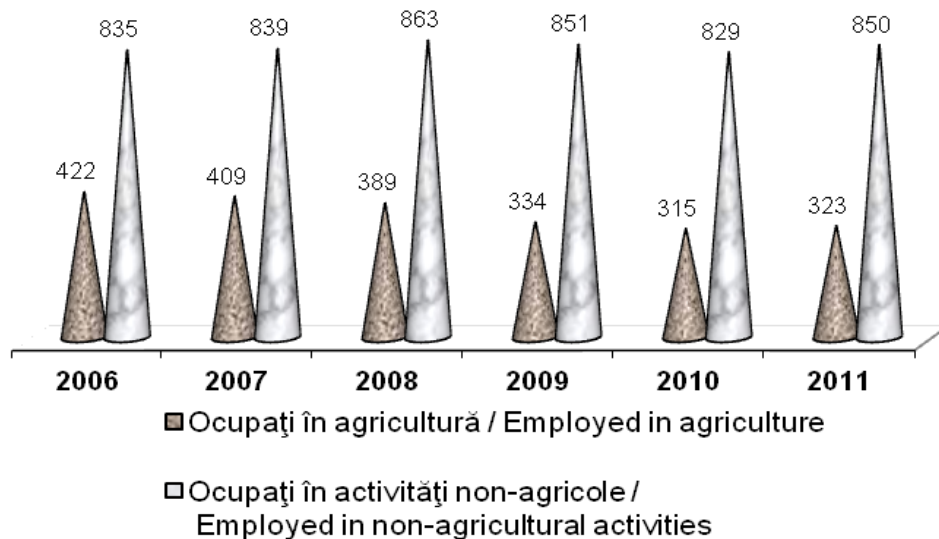

Fig.3. Repartizarea populației ocupate în agricultură și alte activități non-agricole /

Fig. 3. Distribution of employed in agriculture and non-agricultural activities

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2011./Elaborated by the authors based on data from the National Bureau of Statistics, 2011.

Există puțină informație precisă cu privire la numărul angajaților în sectorul vitivinicol. Unica informație oficială privind angajarea în sector se referă la personalul angajat la fabricile de vin. În general, s-a estimat că în viticultură sunt antrenate 52 mii persoane, inclusiv 2 mii - 3 mii de lucrători angajați în pepiniere. Această cifră este de cinci ori mai mare dacă includem lucrătorii sezonieri și micii proprietari de plantații de vie. Estimările din industrie indică de asemenea că aproximativ 4,5 mii persoane sunt angajate în serviciile de susținere, cum ar fi comerțul cu vin, serviciile de marketing, producerea sticlelor și cutiilor, transportare, turism vinicol și alte servicii din lanțul valoric vinicol [2].

Numărul de angajați în industria alimentară și a băuturilor înregistrează scăderi continue. Astfel comparativ cu anul 2005 numărul angajaților din acest sector a scăzut de la 43,8 mii la 32,5 mii în anul 2010. Cele mai mari reduceri de personal în perioada 2005-2010 au avut loc în industria de fabricare a vinului – cu 55% și industria de fabricare a zahărului și în cea de prelucrare și conservarea fructelor și legumelor – cu câte 37%. O creștere a numărului de personal ocupat de circa 38% în perioada 2005- 2010 a fost atestată doar în industria de producție, prelucrare și conservare a cărnii și a produselor din carne (vezi Tabelul 1) [4].

There is a little precise information about the number of employees in the Wine and Grape Sector. The only official information about employment in the sector relate to staff at wineries. Overall, it was estimated that 52 thousand persons are involved in viticulture, including about 2 thousand - 3 thousand employees in nurseries. This figure is five times higher if we include seasonal workers and small vineyards owners. Industry estimates also indicate that about 4.5 thousand persons are employed in support services such as trade in wine marketing services, manufacturing bottles and cans, transportation, wine tourism and other wine value chain services [2].

Number of employees in food and drinks industry recorded continuous declines. Thus, compared with 2005, the number of employees in this sector fell from 43.8 thousand persons to 32.5 thousand persons in 2010. The biggest fall in staff in the period 2005-2010 occurred in winemaking industry - with 55% and sugar manufacturing industry and in the processing and preserving of fruit and vegetables - by 37%. An increase in occupied staff is about 38%, in the period 2005-2010, has been documented only in industry production, processing and preserving of meat and meat products (see Table 1) [4].

Tabelul 1/Table 1

Numărul mediu anual al personalului ocupat cu activități industriale, mii persoane /
Average annual number of staff occupied in industrial activities, thousand persons

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Industrie - total / Industry - total	125.9	122.2	120.1	115.1	105.4	106.5
din care: / of which:						
Industria alimentară și a băuturilor / Food and beverages industry	43.8	40.4	36.5	35.0	31.7	32.5
Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne / Production, processing and preserving of meat and meat products	2.4	2.5	2.9	3.0	3.0	3.3
Prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor / Processing and preserving of fruit and vegetables	5.1	5.0	4.5	4.3	3.1	3.2
Fabricarea produselor lactate / Manufacturing of dairy products	2.9	2.9	2.9	2.7	2.4	2.6
Fabricarea produselor de morărit, a amidonului și a produselor din amidon / Manufacturing of grain mill products, starches and starch products	1.6	1.6	1.4	1.3	1.2	1.2
Fabricarea pâinii și a produselor de patiserie / Manufacturing of bread and patiserie products	6.8	6.8	6.9	7.1	6.9	7.0
Fabricarea zahărului / Manufacture of sugar	1.6	1.8	1.5	1.2	0.8	1.0
Fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie / Manufacturing of cocoa, chocolate and confectionery	1.3	1.4	1.4	1.4	1.3	1.4
Fabricarea băuturilor alcoolice distilate / Distilled alcoholic beverages	2.7	2.3	2.2	2.1	2.0	2.0
Fabricarea vinului / Wine production	13.4	10.5	7.8	7.4	6.2	6.1
Fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare / Manufacturing mineral water and soft drinks	0.9	0.8	0.9	0.7	0.8	0.8
Fabricarea produselor de tutun / Manufacturing of tobacco products	1.6	1.3	1.3	1.3	1.1	1.2

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2011./Elaborated by the authors based on data from the National Bureau of Statistics, 2011.

Sectorul vitivinicol în ultimii ani a devenit un sector industrial major, care are un efect semnificativ asupra economiei naționale în ansamblu, prin următoarele canale:

Aspectul economic:

- podgoriile oferă anual 10-12 la sută din totalul producției agricole;
- sectorul vitivinicol are un mare potențial de export, până la 30% din totalul exporturilor de bunuri și servicii, revine sectorului vinicol;
- ponderea producției viti-vinicole constituie circa un sfert din Produsul Intern Brut.

Aspectul social:

- toate cele trei direcții ale sectorului vitivinicol care sunt pepinieritul viticol, viticultura și vinificația asigură populația cu locuri permanente de muncă pentru întreținere și ridicarea nivelului de trai.

Aspectul ecologic:

- cultivare viticulturii permite asigurarea exploataării

Recent years, Wine and Grape Sector has become a major industry that has a significant effect on the national economy as a whole through the following channels:

Economic aspect:

- vineyards provide 10-12 percent of the total annual agricultural production;
- wine has great potential, up to 30% of total exports of goods and services is the wine sector;
- weight in wine production is around one quarter of gross domestic product.

Social aspect:

- all three directions of Wine and Grape Industry are nursery wine vineyard, viticulture and winemaking provides people with permanent jobs for maintenance and higher standards of living.

Environmental aspect:

- growing viticulture enables efficient exploitation of

eficiente a terenurilor cu pantă cu un grad de înclinare mai mare de 5%, precum și a solurilor sărace și erodate. Plantațiile de vii cu condiții ecologice favorabile pentru cultivarea viței de vie în Republica Moldova constituie circa 350 mii ha.

În sectorul vitivinicol, ca și în alte sectoare există deficit de personal calificat pentru formare profesională pentru anumite calificări, cu grad de atractivitate ridicat, din cauza migrării specialiștilor spre sectoare ale economiei mai atractive (din punct de vedere al carierei și al salarizării). Ca exemplu, directorii tehnici, responsabili de viticultură a producătorilor de vin, dețin de obicei diplome în agricultură sau viticultură. Acești absolvenți au fost instruiți în stilul vechi de viticultură, bazat pe principiile sovietice a cultivării strugurilor și nu posedă cunoștințe adecvate tehnologiilor moderne, internaționale. Legătura dintre administratorii viilor și vinificatori este foarte slabă, cu excepția puținelor cazuri când viile aparțin producătorilor de vin. Muncitorii din viticultură sunt angajați în mod permanent și temporar (mai ales în perioada culesului). De obicei, aceștia locuiesc în sate, au nivel jos de studii, dar și o experiență destul de bună pentru a lucra în câmp. Muncitorii execută sarcinile stabilite, dar au nevoie de control și supraveghere riguroasă din partea administratorilor viilor sau consultanților producătorilor de vin [6].

Concluzie:

Creșterea economică este legată de creșterea nivelului de educație al forței de muncă. Investiția în capitalul uman prin educația și sănătate este unul dintre căile de creștere a productivității a sectorului agricol, în timp ce îmbunătățirea infrastructurii fizice este o altă cale. Fox și Porca (2001) sugerează că, în special în regiunile rurale îndepărtate „conducerea resurselor în modernizarea educației și nivelul de calificare a forței de muncă locale par să ofere beneficii mult mai mari decât investițiile în infrastructurile noi”.

Dezvoltarea resurselor umane cuprinde, în mod obișnuit, o varietate de acțiuni începând cu informarea angajaților cu privire la politicile și procedurile firmei, întreprinderii (educație), trecând la învățarea meseriilor și profesiilor pentru posturile pe care le vor ocupa imediat (instruire) și în fine, asigurarea continuă a perspectivelor și provocărilor pentru angajați, pentru ca aceștia să-și sporească cunoștințele și calificarea (dezvoltarea).

Propuneri:

Ar fi bine ca firmele, întreprinderile să preia anumite funcții de formare profesională și să se implice în actul educativ al școlii. Acest sistem este practicat în țările dezvoltate fiind valabil atât pentru pregătirea profesională a elevilor cât și a specialiștilor iar efectele lui sau observat în rapiditatea inserției directe a absolvenților diferitelor forme de învățământ.

Investiția în capital uman va contribui la sporirea calificării, a cunoștințelor în general pentru a se ușura inserția în mediu productiv a unor resurse umane dotate educațional și pregătite profesional. Este necesar creșterea calității educației primare și secundare, precum și sprijinirea tinerelor din mediul rural să-și continue studiile. Programele de educație a adulților (inclusiv formarea profesională, dezvoltarea de cunoștințe tehnologice, spirit antreprenorial, competență socială, cunoștințe de limbi străine, competențe IT) trebuie să

land with a slope grade steeper than 5%, and poor and eroded soils. Vineyards with favorable ecological conditions for growing grapes in the Republic of Moldova is about 350 thousand ha.

In Wine and Grape Industry, as in other branches, there is shortage of qualified staff training for specific skills, with high degree of attractiveness due to migration specialists most attractive branches of economy (from the point of view of career and salary). For example, technical directors, responsible for viticulture of wine producers usually hold degrees in agriculture or viticulture. These graduates were trained in the old style of viticulture, based on Soviet principles of growing grapes and do not have adequate knowledge of international modern technology. The link between vineyards and winemakers administrators is very weak, except the few cases where vineyards owned wine producers. Vineyard workers are employed permanent and temporary (especially during harvest). They usually live in villages, have low level of education, but with the good experience of working in the field. Workers perform the tasks set but they require careful control and supervision from the directors of vineyards or consultants firm wine producers [6].

Conclusion:

Economic growth is linked with educational growth of the labor force. Investment in human capital through education and health is one of the ways to increase the productivity of the agricultural sector, while improving physical infrastructure is another way. Fox and Porca (2001) suggested that, especially in remote rural areas "management resources in modernizing education and skill level of the local labor force seem to offer much greater benefits than investing in new infrastructure".

Development of human resource includes usually a variety of activities from informing employees about policies and procedures, enterprises (education), going to learn trades and professions for the positions they will occupy immediately (training) and finally, ensuring continuous prospects and challenges for employees, so that they increase their knowledge and skills (development).

Proposals:

As well as companies, enterprises take training functions and engage in the act of school education. This system is practiced in developed countries is true both for the training of students and specialists and its effects or observed speed direct insertion of graduates of various forms of education.

Investment in human capital will contribute to strengthen the skills, knowledge in general to facilitate insertion in the production environment equipped human resources education and training. Necessary increase the quality of primary and secondary education, and supporting rural teens to continue their studies. Adult education programs (including training, development of technological knowledge, spirit antreprenorial, social competence, language skills, IT skills) must ensure

asigure nivelul de calificare a forței de muncă rurale, pentru a crește șansele de angajare. Persoanele care rămân în domeniul agricol trebuie să obțină cunoștințe adecvate de management, marketing, tehnologia de producție, finanțe și economie, pentru ca practica agriculturii să devină un loc de muncă și un stil de viață.

the qualification of rural labor force to increase employment opportunities. People who remain in agriculture must obtain adequate knowledge of management, marketing, production technology, finance and economics, for practicing agriculture becomes a job and a lifestyle.

Referințe bibliografice / References

1. Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2011. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău, 2011. 572 p. ISBN 978-9975-78-932-5.
2. Evaluarea situației curente a sectorului vinicol al Republicii Moldova în scopul elaborării strategiei lui de dezvoltare. Chișinău, 2007 [accesat 02.11.2011]. Disponibil: http://www.vinifera.md/files/Studii/sectorul_vinicolmoldova.pdf.
3. KINGA, Kerekes, BERNADETT, Pakucs ș. a. Dezvoltarea rurală. Ocuparea forței de muncă în mediul rural. Cluj-Napoca: Accent, 2010. 320 p. ISBN 978-606-561-024-8.
4. MOROZ, V., POISIC, M., IGNAT, A. Managementul riscurilor în agricultura Republicii Moldova. Chișinău, 2012 [accesat 20.10.2011]. Disponibil: <http://www.iefs.md/ro/activitatea-iefs/publicatii/255-transformarea-industriei-agroalimentare-n-republica-moldova.html>.
5. Piața muncii în Republica Moldova 2012: culegere statistică = Labour market in the Republic of Moldova 2012: statistical compilation. Chișinău, 2012 [accesat 02.11.2011]. Disponibil: http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/piata_fortei_de_munca/Piata_Muncii_2012.pdf.
6. POLICICA, Laura Ioana, POLICICA, Maria. Resurse umane și pregătirea forței de muncă din mediul rural. Timișoara: Orizonturi Universitare, 2005. 311 p [accesat 02.11.2011]. Disponibil: <http://usabtm.weburl.ro/downloads/cpp/Resurseleumanesipregatireaforteidemuncadinmediulrural82005%29.pdf>.

Recomandat spre publicare: 26.12.2012